

GRAUWE VLIEGENVANGERS AAN HUIS IN DE GERARD TERBORGSTRAAT

Theo van Lent

Op 23 juli 1992 was ik aan het schilderen en witten in het huis waar ik inmiddels in woon. Ik werd er wat melig van en zo duurde het even voor ik besepte dat het steeds langsflitsende vogeltje buiten een heuse Grauwe Vliegenvanger was, in de acacia op ooghoogte te zien vanuit mijn toekomstige huis. De twee foeragerende vogels hadden hun nest in de wingerd boven de tweede etage. Waarschijnlijk was het het tweede broedsel. Of deze jongen zijn uitgevlogen kon ik niet achterhalen, omdat ik twee weken op vakantie ging; daarna zag ik de Vliegenvangers niet meer.

Het werd 1993. Ik zag 1 Grauwe Vliegenvanger op 9 mei in de straat; ik keek elke dag goed uit, maar pas half mei zag ik een paartje op de Mozartkade, weer broedend in een wingerd tegen de noordkant van een huis, hoog. Onder de grote kastanje ertegenover foerageerden de Vliegenvangers, zoals alleen zij dat kunnen, met die vreemde zwenkingen boven het gras. Ze keerden steeds terug naar hun vaste takje en ik kon ze gemakkelijk besluipen. Ik keek er één met mijn Leitz (beeldvullend) in 't grote oog (hier raakt dit stukje enigszins op het hellende vlak) en vroeg me af: Ben je echt datzelfde vogeltje van vorig jaar? Heb jij, met die 15 gram, die krankzinnige reis van duizenden kilometers gemaakt?

Het eerste broedsel vloog uit; ik hoorde en zag de jongen in de bomen boven het voortrazende verkeer op de Apollolaan. Een tweede broedsel is er niet geweest; wel zag ik een Grauwe Vliegenvanger in het Beatrixpark op 25 juni.

Het werd 1994. Op 15 mei zag ik een exemplaar op de Hobbemakade, later op die dag één op de Mozartkade. Ik lette goed op; toch zag ik pas op 13 juni 2 Vliegenvangers, druk voedsel zoekend boven het grasveld. Het nest zat boven het raam op een

benedenhuis aan de Hobbemekade, bij mij om de hoek. Tijdens de broedtijd leven ze blijkbaar heel verborgen.

De vaste plek was nu een stuur van één van de vele Amsterdamse fietswrakken, letterlijk onder de Grauwe Vliegenvangerpoep. Tot eind juni werd er druk gevoerd. Ook deze keer kon ik het uitvliegen van de jongen door een vakantie naar Polen (ook leuk!) niet vaststellen. Een tweede broedsel bleef uit.

Het werd 1995. Op 21 mei zag ik de eerste Vliegenvanger op de Mozartkade. Op 2 juni zag ik er twee voor mijn deur; weer de wingerd in en uitvliegend als in 1992; maar het leek een soort spel. Op 30 juni zag ik de laatste, achter in de straat en ondanks vele avondlijke wandelingen met onze pasgeboren dochter, zag ik in de buurt geen Grauwe Vliegenvanger meer.

Het is niet onwaarschijnlijk dat het steeds dezelfde twee vogels zijn geweest. Stel je dat eens voor: in 1992 minstens 1 jaar oud, dus al één keer de tocht naar de Tropen gemaakt, misschien nog verder. Zitten ze daar in de Afrikaanse flora en fauna, terwijl wij naar kleumende Smienten staan te kijken. In het voorjaar van 1995 hadden ze de vierde retourvlucht erop zitten; acht keer de Middellandse Zee over ... Wie weet, zitten ze begin mei weer in de Gerard Terborgstraat!!

Ik heb een persoonlijk bewijs van hun plaatstrouw: op 27 mei 1984 vond ik op Schiermonnikoog een dode Grauwe Vliegenvanger met een Nederlandse ring, A 150900, aangebracht op Schiermonnikoog op 28 augustus 1979, na zijn eerste kalenderjaar, dus ook een vogel die in 1979 al minstens één keer Afrika had gezien. Bij elkaar dus minstens zes retourvluchten! Ik kreeg een afschrift van de gegevens: verstreken tijd 1733 dagen. Afstand: 0 km.

Voor een ieder met gegevens omtrent de Grauwe Vliegenvanger in en/of rond Amsterdam:

Theo van Lent, Gerard Terborgstraat 1', 1071 TJ AMSTERDAM

EXOTENHAAT

Jan Hendrik van Oers

Sommige vogelsoorten hebben hun leefgebied vergroot. Zo heeft de Turkse Tortel vanuit Zuidoost-Europa het continent veroverd. Deze vogel is nu een algemene broedvogel in Nederland. Andere voorbeelden zijn de Roodmus en de Buidelmees die de laatste jaren vanuit het oosten in Nederland zijn gaan broeden. Deze vogels kunnen op een warme respons rekenen: ze zijn op een natuurlijke wijze hier gekomen en geven de vogelliefhebber wat compensatie voor het verlies van soorten die vroeger in Nederland broedden.

Regelrecht vijandig echter worden de zogenaamde exoten gezien. Exoten zijn vogelsoorten die in Nederland in het wild voorkomen, nadat ze door mensen zijn uitgezet of zijn ontsnapt uit volières. Het bekendste voorbeeld is natuurlijk de Fazant, recentere voorbeelden zijn Halsbandparkieten en de Nijlgans.

Op zichzelf zit er wel wat in de bezorgdheid over deze 'faunavervalsing'. Er zijn genoeg voorbeelden waar de introductie van een nieuwe soort door de mens desastreus uitpakte voor het plaatselijk ecosysteem. Het uitsterven van het Sint Stevenseiland Winterkoninkje is exemplarisch.

Dit 'Winterkoninkje' was de enige zangvogel die niet kon vliegen. Dat was geen probleem, want hij leefde op een eiland zonder landroofdieren. Totdat er een vuurtoren op het eiland werd gebouwd, er een wachter op de vuurtoren kwam zitten, de vuurtorenwachter een kat nam en deze vuurtorenwachterskat de hele wereldpopulatie van het Sint Stevenseiland Winterkoninkje opat. De vogel is trouwens bekend geraakt, omdat de kat geregeld de vogeltjes offreerde aan zijn baas, die de vogels doorstuurde naar ornithologen. Toen men er achterkwam met een geheel nieuwe soort van doen te hebben, was de vogel niet gevlogen, maar uitgemeord door één vuurtorenwachterskat.